

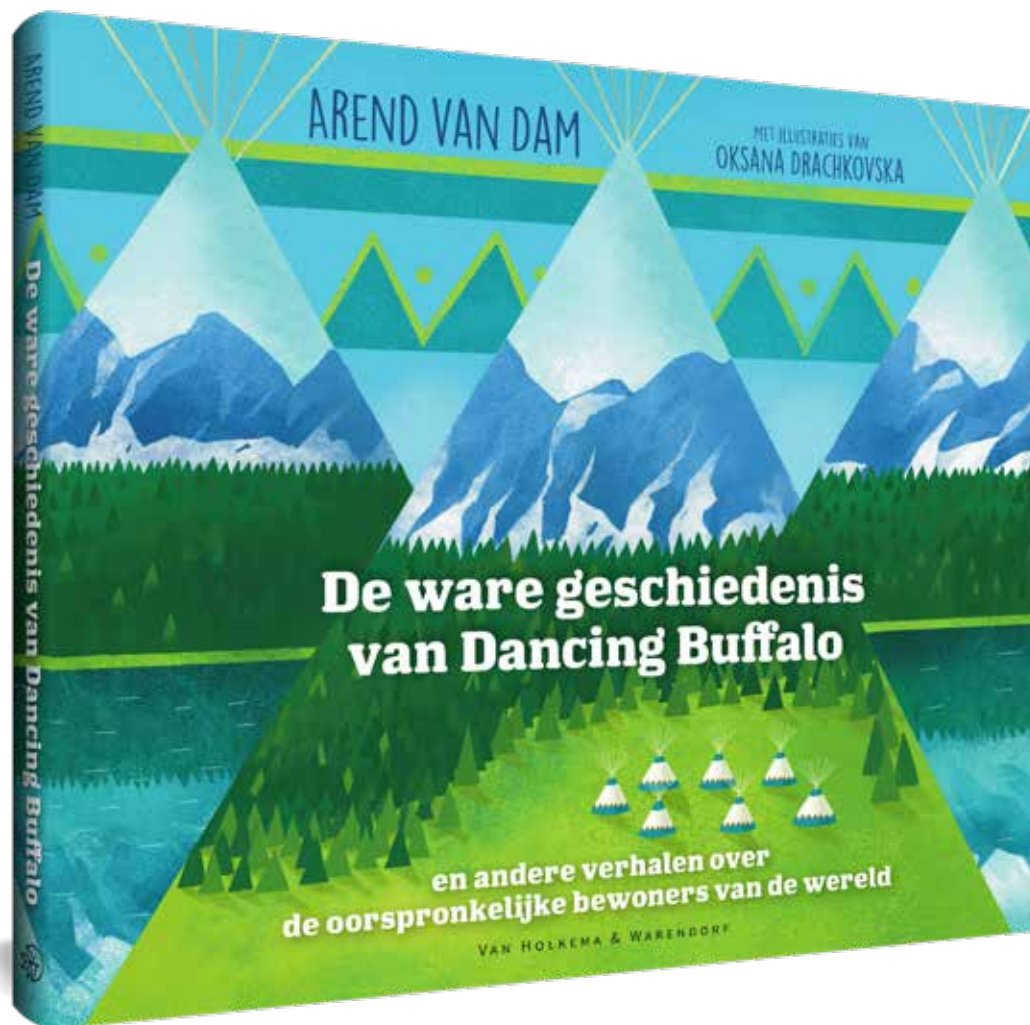
Lesbrief

Arend van Dam

*De ware geschiedenis van
Dancing Buffalo*

Groep 5 t/m 8

De ware geschiedenis van Dancing Buffalo

Dankzij de verhalenbundel van Arend van Dam leren kinderen over het bestaan en de geschiedenis van de oorspronkelijke bewoners van de wereld. De lesbrief bevat verschillende opdrachten om de verhalen te bespreken en naar aanleiding van de verhalen verder te praten. We stippen daarbij verschillende thema's aan, zoals vrijheid, kolonisatie, familiegeschiedenis, *words matter* en culturele uitingen. De lesstof gaat over dialoog en luisteren naar elkaars verhalen. Zo leer je over elkaars achtergrond en kun je elkaar beter begrijpen en beter naar elkaar luisteren. Benadruk dit ook als je met de opdrachten start. De lesbrief is geschikt voor leerlingen uit groep 6 en hoger.

Startopdracht

Nodig:

- Het boek *De ware geschiedenis van Dancing Buffalo*.
- Het digibord.
- De wereldkaart uit het boek: bijlage 1.
- Post-its.

Instructie:

Lezen jullie het boek klassikaal of individueel? Als je de verhalen klassikaal voorleest, kun je per verhaal een aantal verwerkingsopdrachten doen. Ga als volgt te werk:

- Hang de wereldkaart voor in de klas en plaats Post-its op de namen van de bevolkingsgroep. Onthul na ieder verhaal op de kaart waar de bevolkingsgroep woont of heeft gewoond.
- Per verhaal kun je opdracht 1a en opdracht 1b uitvoeren.
- Bij opdracht 1a praat je samen na over het verhaal en de leesbeleving: begrijpen leerlingen het verhaal? Wat hebben wij geleerd? Wat raakt hen?
- Bij opdracht 1b zoek je verdieping in het gesprek door stellingen en vragen voor te leggen. Je zet hiermee in op meningsvorming, argumentatie, dialoog en inlevingsvermogen.

1.a De verhalen

Nodig:

- Bord.
- Zet de vragen op het bord.

Instructie:

- Verdeel de klas in tweetallen en doe eerst een ronde 'begrip van het verhaal'. Zet de volgende vragen op het bord:
 - Hoe heten de oorspronkelijke bewoners?
 - Waar wonen zij? Hoe ziet hun leefgebied eruit? Is het leefgebied in de jaren veranderd? Of wordt het bedreigd?
 - Over welke tradities heb je geleerd?
 - Hoe zit het met de rechten van de oorspronkelijke bewoners? Welke problemen spelen er?
- Vraag een paar duo's om toelichting. Wat hebben zij geleerd over de oorspronkelijke bewoners?
- Verdeel de klas in andere tweetallen en vraag door op leesbeleving:
 - Wat raakt je in het verhaal?
 - Heb je iets nieuws geleerd?
 - Zijn er zaken die je niet eerlijk/onrechtvaardig vindt? Waarom?
 - Wat vind je dat iedereen moet weten?

1.b Stellingen

Nodig:

- Bord.
- Het boek *De ware geschiedenis van Dancing Buffalo*.
- De stellingen en vragen voor op het bord.

Er zijn veel wijze lessen te leren uit de verschillende verhalen en de analyse van Daryl. Door kennis van verhalen, geschiedenis en tradities kun je elkaar beter begrijpen. Ook kom je misschien wel tot nieuwe inzichten?

Instructie:

Hieronder staat bij verschillende verhalen een stelling of vraag. Iedere stelling of vraag wordt ingeleid door een link naar een verhaal. Ga als volgt te werk:

- Leid de stelling of vraag eerst in door de context voor te lezen.
- Lees daarna de stelling of vraag voor en geef kinderen 1 minuut om hun mening op te schrijven: "Ik ben het eens/oneens met de stelling, omdat..."
- Op jouw teken steken kinderen een groene of rode kaart in de lucht: eens of oneens. Vraag een paar leerlingen hun mening toe te lichten. Ontlok een korte discussie.

1. Lakota - de hoofdtooi

Vertel: 'Daryl vertelt dat de veren op een hoofdtooi een specifieke betekenis hebben. De hoofdtooi van Sitting Bull bestaat uit zeventig adelaarsveren. Elke veer staat voor iets wat hij in zijn lange leven heeft meegemaakt. Wist jij dat de veren een betekenis hebben? Heb jij je wel eens als "indiaan" verkledt vroeger met een hoofdtooi? Zou je dat, nu je dit verhaal gelezen hebt, nog steeds doen?'

Stelling: Je verkleeden als 'indiaan' met een hoofdtooi is respectloos.

2. Lakota - Sitting Bull (de aarde als bezit)

Sitting Bull en zijn mensen zijn in Canada vaak verdreven uit hun woon- en jachtgebieden. Sitting Bull verzucht en denkt:

'Voor ons is de Aarde een geschenk van de Schepper. Het is nooit in ons opgekomen om de Aarde als bezit te beschouwen, als iets wat je kunt kopen, verkopen of afpakken. We hebben geen enkel bezwaar gemaakt toen jullie plekken zochten om jullie huizen op te bouwen. Wat we niet begrijpen, is waarom jullie dat land helemaal voor jullie zelf willen hebben.' (uit: *De ware geschiedenis van Dancing Buffalo*, p. 18)

Stelling: De aarde is van niemand/Je kunt aarde niet bezitten.

SITTING BULL.

Vraag door in de discussie: wat vind je ervan dat mensen stukken aarde zijn gaan bezitten en claimen? Heb je recht op een stuk grond als je er altijd al hebt gewoond of als je geld hebt? Wat vind je ervan dat de ene mens meer heeft dan de andere? Wat kunnen we in de toekomst veranderen?

3. Kwakwaka'wakw

Vertel: 'Kunst is vaak een uiting van je cultuur of religie. Kunst vertelt vaak een verhaal en heeft daarom een waarde. In verschillende periodes in de geschiedenis heeft Nederland voorwerpen gestolen uit andere landen. Vooral in de koloniale tijd. In veel musea zijn nu nog voorwerpen te zien die gestolen zijn. Roofkunst noem je dat. Soms worden voorwerpen teruggegeven. Bijvoorbeeld op 10 juli 2023. Toen gaf Nederland 472 voorwerpen terug aan Indonesië en een aantal voorwerpen aan Sri Lanka. Deze voorwerpen zijn tijdens de koloniale tijd in Nederlandse handen gekomen. Sommige mensen vinden dat dit veel te lang heeft geduurd.'

Vraag: 'Wist je dat veel voorwerpen "roofkunst" zijn? Wat vind je daarvan?'

Stelling: *Alle gestolen voorwerpen in musea moeten direct terug naar de nakomelingen.*

Vraag door in de discussie: hoe kan een museum ook positief zijn voor oorspronkelijke bewoners? Lees pagina 27: 'Het museum als schatbewaarder'. Hoe is de samenwerking tussen het museum en de oorspronkelijke bewoners?

4. Secwepemc

Lees het fragment voor.

'Zeven lange jaren zat Bev op de kostschool van de zusters en broeders in Williams Lake. Zeven lange jaren hield ze haar mond. Ze was kampioen geworden in zwijgen, in onzichtbaar zijn. Maar eenmaal van school leerde ze om steeds meer van zich te laten horen. Ze ging actievoeren tegen de onmenselijke kostscholen.' (uit: *De ware geschiedenis van Dancing Buffalo*, p. 33)

Vraag: 'Wat heb je geleerd over kostscholen? Waar voert Bev actie tegen? Wat moest Bev verbergen op de kostschool?'

Stelling: *Het is belangrijk dat mensen altijd hun eigen taal blijven spreken.*

5. **Blackfoot**

Vertel: 'Sommige mensen doen tradities van anderen na. Ook volwassenen doen soms tradities van oorspronkelijke bewoners na. Lori en Charlotte storen zich eraan dat op internet heel goedkoop kleren te koop zijn die niets te maken hebben met de cultuur van de oorspronkelijke bewoners. Lori en Charlotte zeggen dat ze niets willen verbieden, maar vragen begrip voor wat voor de Blackfoot belangrijk is. Bijvoorbeeld de betekenis van symbolen.

Veel mensen zijn het eens met Lori en Charlotte, maar een deel van de mensen wordt er boos over en zegt dat er tegenwoordig ook niks meer mag.' (uit: *De ware geschiedenis van Dancing Buffalo*, p. 40 & 41)

Stelling: Je mag geen tradities nadoen als je de cultuur en de betekenis van symbolen niet kent.

6. **Inuit**

Vertel: 'Op veel plekken in de wereld merk je effecten van de klimaatverandering. De Inuit merken in hun leefomgeving veel van de opwarming van de aarde.'

Vraag: 'Wat voor gevolg heeft de opwarming van de aarde voor de Inuit?'

Vul eventueel aan: ijs smelt, gletsjers verdwijnen. Zeehonden, walrussen en walvissen blijven steeds vaker weg en ijsberen komen dichterbij omdat ze geen eten kunnen vinden.

Stelling: Ik maak me zorgen over klimaatverandering.

7. **Maya**

Vertel: 'Esperanza geniet van het vliegerfestival. Het is een traditie bij de Maya's. Bij het vliegerfestival voelt Esperanza zich thuis en voelt ze dat ze erbij hoort. Om tradities in ere te houden, is het volgens Daryl belangrijk dat jongeren en kinderen mee willen doen. Hoe zit dat bij jou? Heb jij tradities? Welke tradities of gebruiken vind je belangrijk? Waarom? Zijn er ook tradities die van jou mogen veranderen?'

Stelling: Het is belangrijk tradities in ere te houden.

8. **Sami**

Vertel: 'Films zijn een manier om verhalen te vertellen en veel mensen te bereiken. Heb jij wel eens een film gezien die indruk op je maakte? En heb je wel eens een film gezien met verhalen over oorspronkelijke bewoners? Zijn er nog andere manieren om verhalen te vertellen en te leren van elkaars gebruiken?'

Vraag: Hoe kunnen we leren van elkaars achtergrond? Op welke manier vertellen we verhalen aan elkaar?

9. **Masai**

Vertel: 'Iedereen komt in zijn leven wel een keer oog in oog te staan met leeuwen. Maar weet je, niet alle leeuwen zien eruit als leeuwen.'

Vraag: 'Wat wordt er bedoeld met de uitdrukking: "Een krijger komt oog in oog met leeuwen te staan"? Wat is de uitdaging waar Lemasolai voor komt te staan?'

Vraag: Heb je zelf wel eens het gevoel gehad dat je 'oog in oog met leeuwen stond?'

Einddiscussie:

Als je verschillende discussies en gesprekken hebt gevoerd, kun je klassikaal een aantal slotvragen bespreken:

- Wat vind je dat iedereen zou moeten weten over de oorspronkelijke bewoners?
- Vind je het belangrijk dat verhalen, zoals het verhaal van de Stoney Nakoda, verteld worden? Waarom wel of niet?
- Wordt de geschiedenis altijd eerlijk en helemaal compleet verteld? Wat kan beter?
- Hoe kunnen we ervoor zorgen dat meer mensen deze verhalen kennen en respect leren hebben voor oorspronkelijke bewoners en de bijbehorende tradities?

2. Words matter

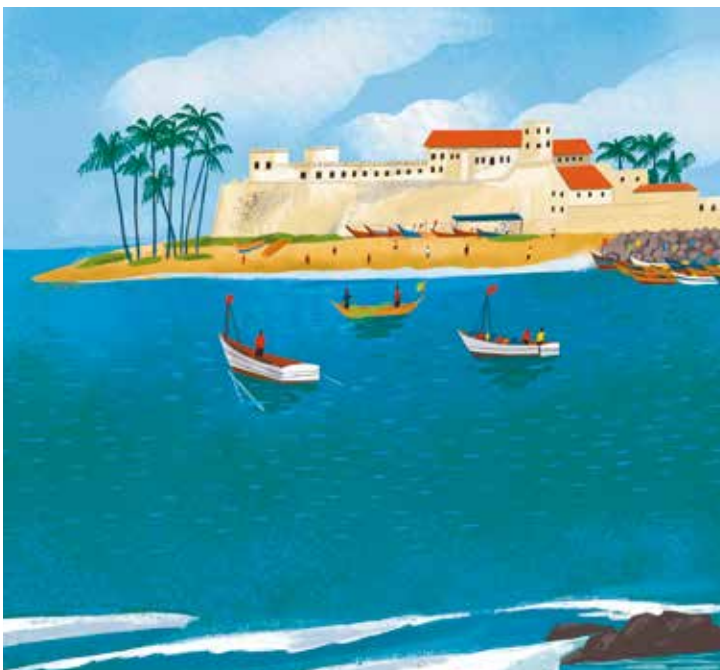
Nodig:

- Bord.
- Schrijf de vragen op het bord.

Woorden hebben een lading en vertellen een stukje geschiedenis. Aan een woord kunnen emoties gekoppeld zijn. Maar, niet iedereen kent de context, de geschiedenis of de emoties achter een woord. Denk jij na over wat je zegt en hoe?

Instructie:

- Vertel: 'Woorden kunnen een lading of een connotatie hebben, dat is een bepaalde gedachte of gevoel dat je bij een woord krijgt. Soms heb je bepaalde kennis of informatie nodig om goed te begrijpen wat een woord voor lading heeft.'
- Verdeel de klas in groepjes en geef ieder groepje een woord. Bijvoorbeeld: indiaan, halfbloed, Eskimo.
- Vraag de groepjes de volgende vragen te beantwoorden:
 - Wat betekent dit woord?
 - Wat heb je geleerd over het woord?
 - Wat zou iedereen moeten weten over dit woord?
 - Welk ander woord kun je gebruiken?
 - Waarom kan het woord ... als een belediging voelen?
- Laat de groepjes zelfonderzoek doen en kort hun bevindingen presenteren.
- Vraag daarna door: ken je nog andere woorden met een verhaal? Leg bijvoorbeeld voor:
 - Vind je 'gehandicapte persoon' de beste benaming voor iemand die mindervalide is?
 - Wat is het verschil tussen de woorden blank en wit?
 - Wat is het verschil tussen slaaf en tot slaafgemaakten?

3. De wereld en haar bewoners

Nodig:

- De kaart als bijlage met de namen van de volkeren (bijlage 1).
- Het boek *De ware geschiedenis van Dancing Buffalo*.
- Grote A2-vellen.
- Tekenmateriaal.
- Knutselmateriaal om huizen en omgeving te maken.
- Stof als ze kleding willen maken.
- Computer en internet tot beschikking.
- Geschiedenistijdschriften tot beschikking.

Instructie:

- Bekijk de kaart met de namen van de volkeren (bijlage). Waar hebben de verschillende volken geleefd of leven ze nog?
- Verdeel de klas in groepjes. Elk groepje mag een oorspronkelijke bevolkingsgroep uitkiezen, bijvoorbeeld degene die het meeste indruk heeft gemaakt. Ze gaan hier de komende weken mee aan de slag.
- Vertel de kinderen: 'Lees het verhaal opnieuw, ieder voor zich. En breng de volgende dingen in kaart' (eerst op schrift):
 - Waar wonen ze?
 - Hoe wonen ze?
 - Hoe ziet hun omgeving eruit qua natuur?
 - Wat is hun kledij?
 - Wat zijn hun tradities?
 - Wat vind je het meest bijzondere van deze bevolkingsgroep?
 - Wat heb je van hen geleerd?
- Nu ze alles in kaart hebben gebracht, mogen ze kiezen hoe ze het willen uitbeelden. Vertel: 'Maak het land/gebied waar de volken leven na, op papier (A2-vel) of als miniatuur op een tafel.' Op een groot vel kunnen ze bijvoorbeeld aan de slag met tekeningen, kernwoorden en afbeeldingen. Zo kunnen ze op zoek naar afbeeldingen op het internet of in tijdschriften. Maar ze mogen ook dingen zelf bouwen of tekenen. Ze kunnen er ook voor kiezen om een tafel geheel in te richten als het leven en leefomgeving van het gekozen volk.
- Laat ze de kernwoorden van wat ze laten zien/gemaakt hebben erbij schrijven op A2-vel of plaatsen op de miniatuurtafel.
- Maak een openbare tentoonstelling van alle projecten, waarbij ouders kunnen komen kijken als alles klaar is. En laat de kinderen er zelf over vertellen.

4. Familiegeschiedenis

Nodig:
– Bord.

Sitting Bull was een van de belangrijkste leiders van de eerste bewoners van Amerika. Daryl omschrijft Sitting Bull als een groot voorbeeld. 'Voor mij is hij een groot voorbeeld. Al werd zijn volk telkens weer verjaagd, hij heeft altijd geprobeerd de regering van zijn gelijk te overtuigen. Liefst zonder geweld te gebruiken. Ik zie hem als vredesstichter.'

Instructie:

Daryl vertelt over de geschiedenis van de Stoney Nakoda. Hij vertelt ook over de strijd die zij moeten leveren om ergens te kunnen wonen.

- Vraag leerlingen in tweetallen te bedenken:
 - Wat weet je over de geschiedenis van Daryls voorouders, de Stoney Nakoda?
 - Waar woonde de Stoney Nakoda?
 - Hoe leefde de Stoney Nakoda?
 - Wat zijn tradities of gebruiken waar je iets over hebt gelezen? Hoe belangrijk zijn de tradities voor Daryl?
 - Welke strijd hebben zij moeten leveren vroeger?
 - En nu? Kunnen mensen nu rustig ergens wonen?
- Bespreek de vragen klassikaal na. En vraag daarna: 'Wat weet je eigenlijk over jouw eigen familiegeschiedenis?'
- Bespreek in tweetallen:
 - Weet je waar je ouders/verzorgers, opa/oma en voorouders vandaan komen?
 - Praat je wel eens over je familiegeschiedenis?
 - Zijn er tradities of gewoontes die belangrijk voor jou en je familie zijn? Waarom? Welk verhaal zit daarachter?
 - Wat zou je willen delen met anderen?
- Maak in een kringgesprek tijd voor verschillende verhalen.

5. Een kunstwerk vertelt...

Nodig:

- Leesfragment **Aboriginals**, pagina 135–141.
- **Afbeeldingen van Aboriginalkunst, kies vooral kunstwerken met dieren uit.**
- **Bijlage 2: voorbeelden van symbolen uit de Aboriginalkunst.**
- **Canvas schilderijen.**
- **Verf en kwasten, verschillende groottes.**
- **Wattenstaafjes waarmee je gemakkelijk stipjes kan maken.**
- **Filmpje over Aboriginal kunst:**
<https://www.youtube.com/watch?v=d0WfqQAbV0o>
of <https://www.youtube.com/watch?v=mQi1NMh9CvA>.

Instructie:

Kunst in het boek

- Vraag de leerlingen: ‘Wat heb je allemaal gelezen en gezien in het boek over kunst? Over de culturele uitingen van de volken?’ Bijvoorbeeld: de vlieger, totempaal, verentooi, kledij, Aboriginalkunst, etc.
- Bespreek de culturele kunstvorm aan de hand van de volgende vragen:
 - Wat vind je ervan? Wat zou je zelf graag willen maken?
 - Denk je dat het makkelijk is?
 - Wat is de betekenis erachter?

Aboriginalkunst

- Vertel: ‘Vandaag gaan we ook zelf aan de slag. We zullen meer leren over de Aboriginalskunst en dit zelf ook proberen.’
- Lees samen hoofdstuk ‘Een wereld in stippen’.
- Bespreek het verhaal a.d.h.v. de volgende vragen:
 - Wat vind je van het verhaal?
 - Waar schrik je van?
 - Wat is oneerlijk in het verhaal?
 - Kun je een beeld vormen van hoe de kunst eruitziet?
- Vertel: ‘Elk Aboriginalkunstwerk vertelt een verhaal. De symbolen die ze gebruiken vertellen verhalen over hun geschiedenis. Zo leer je over hun manier van leven, over de seizoenen, de natuur en dieren. Vroeger maakten ze de tekeningen in het zand, op steen of op hun lichaam. Nu wordt de kunst meestal gemaakt op canvas, en daar zullen wij het vandaag ook op maken.’
- Laat een filmpje zien over hoe de Aboriginalkunstenaars aan de slag gaan. Zie als voorbeeld het [filmpje hier \(klik\)](#).
- De verschillende symbolen die je terugziet op de kunstwerken laat je zien aan de leerlingen op het digibord. Gebruik hiervoor de afbeeldingen in bijlage 3.
- Vertel: ‘De Aboriginals kiezen vaak dieren in hun kunstwerken. Jullie mogen ook zelf

een dier kiezen en deze centraal plaatsen in je schilderij. En maak het kunstwerk uiteraard nog verder af door eromheen te schilderen in de stijl van de Aboriginals, waarbij je de symbolen kunt gebruiken.'

- Toon voorbeelden op het digibord terwijl de kinderen zelf aan de slag gaan met verf, kleine kwasten en/of wattenstaafjes. Leg ze uit dat ze eerst met streken de basis kunnen schilderen en erna met stippels overheen kunnen. Zoals we ook zagen in de video.
- Hang de kunstwerken op in de klas.

6. Bewegingen en dans uit andere culturen

Nodig:

- Leesfragment over de Maori's: 'De weg kwijt', pagina 129.
- Het filmpje met een voorbeeld Haka:
https://youtu.be/M6Qtc_zlGhc?si=Exd43vY5XMeFQclj
- Filmpje Haka gebruikt door het Oranje en Spaanse voetbalteam:
<https://youtu.be/6PDbPt7Rdnk>

Instructie:

- Lees samen met de leerlingen het hoofdstuk voor over de Maori's (p. 129) en bespreek het verhaal na:
 - Begrijpen jullie dat Morrie boos werd?
 - Wat vinden de leerlingen van de straf die Morrie heeft gekregen?
 - Wat is de Haka? Een waarom dansen ze deze?
- Bekijk samen een filmpje over de Haka, de krijgscdans van het Maorivolk. Vraag:
 - Wat valt je op aan de krijgscdans?
 - Wat voor bewegingen zie je?
 - Wat zie je in de expressie van de dansers?
 - Wat voor geluiden maken ze?
 - Laat de bewegingen eens zien die ze doen.
 - Voelt dat als een krijgscdans? Waarom?
- Vertel: 'De oranje leeuwinnen hebben in 2023 een filmpje geplaatst waarbij ze een vergelijking maken met de Haka. Hier werd over de hele wereld boos op gereageerd. Waarom denken jullie? Begrijpen jullie dat?'

Bijlage 1

Bijlage 2

emoe sporen

kangarooe sporen

possum sporen

mensen sporen

sitting place

water

man

vrouw

regen

speer

kampeersplaats

waterhole

ster

regenboog

mensen zittend rond
kampvuur

boomerang